

Robert Kereži,
Maja Logar

Klub bralcev kot oblika mladostniškega druženja

Obisk knjižnice je za starejše otroke privlačen, če je prostovoljen, če jih pritegne druženje s sovrstniki in imajo možnost aktivnega sodelovanja ob določeni nalogi ali obravnavi izbrane teme. Pionirska knjižnica je že leta 1976 vabila otroke med 10. in 15. letom starosti z namenom, da bi dejavno s svojimi predlogi in izraženimi željami sodelovali v **sosvetu mladih bralcev**, kakor je bilo takrat druženje poimenovano. Pod mentorskim vodstvom Sonje Matijević so se skupno odločili, da bodo otroci sooblikovali glasilo Pionirske knjižnice *Knjižni razgledi*. Za 4. številko glasila so novembra 1976 že zbrali prispevke otrok in jih objavili pod skupnim naslovom *Vtisi in misli o knjigah*. Rezultat druženja je bilo še nekaj številk *Knjižnih razgledov*, ki so jih uredili otroci: marca 1978 št. 6, aprila 1979 št. 1, novembra 1980 št. 2. Iz te skupine bralcev se je oblikovalo tudi jedro rednih obiskovalcev na pogovorih o knjigah. Bolj redno in bolj pogosto skupinsko

Motiv z vabila na otvoritev razstave
V kraljestvu Zlatoroga, linorez so
izdelali člani kluba bralcev, 1994.

delo bi bilo izjemno koristno, a bi bilo možno le ob izdatnejši kadrovski zasedbi. Sosvet v prvotno zastavljeni obliki je postopoma prenehal delovati.

V popolnoma novi zasnovi se je dejavnost za otroke od 5. do 8. razreda osnovne šole udejanila v **socialnih igrah**, ki jih je leta 1993 uvedla v knjižnico Agica Kovše. S socialnimi igrami je otroke najprej pritegnila v sproščujoče aktivnosti in spoznavanja, potem pa so se skupaj navduševali nad izbranimi temami, branjem in delom, ki je temeljilo na uporabi knjižničnega gradiva. Sprva so se socialne igre vezale na redne oblike dejavnosti (predvsem Vesele počitnice) v Pionirski knjižnici Nova vas, kmalu pa so se izoblikovale v **klub bralcev**, katerega delo in redna srečanja so še vedno temeljila na istih usmeritvah. Druženje v klubu bralcev je potekalo v dveh pionirskih enotah, na vsakih štirinajst dni: ob sredah med 18. in 19. uro v Pionirski knjižnici Rotovž ter ob četrtnih med 18. in 19. uro v Pionirski knjižnici Nova vas. Agici Kovše ter njeni skupini se je občasno pridruževala še Blanka Bošnjak, najopaznejši projekt teh srečanj pa je bil vsekakor *V kraljestvu Zlatoroga*, ki je pokazal, kako naj bi ob literarni predlogi spodbujali in razvijali bralni interes otrok, obenem pa jih usmerjali k različnim oblikam kreativnosti (npr. risanje, kiparjenje, izdelovanje lutk, priprava lutkovne predstave). Projekt so zaključili z izletom v Trento.¹ V letu 1995 je prišlo do kadrovskih sprememb in takšna oblika dela z mladimi bralci je za nekaj časa zamrla.

Nove poglede na delo z mladostniki v knjižnici je utemeljila Blanka Bošnjak v prispevku, ki ga je objavila v reviji *Knjižnica* in ga predstavila na srečanju društva bibliotekarjev na Čatežu. V tem obdobju se je glede na idejno zasnovo sosveta mladih bralcev, pretekle izkušnje s področja socialnih iger in zavedanje o pomembnosti takšne oblike dela z bralci v šolskem letu 1996/97 v enoti Pionirske knjižnice Rotovž izoblikovala želja in potreba, da se ponovno obudi dejavnost za mlade bralce, ki bi pokrivala starostno stopnjo med petim in osmim razredom osnovne šole.² Da se je klub bralcev razvijal in uspešno deloval, je v veliki meri pripomogla Maja Logar, ki je vpeljala nove načine, pristope in oblike dela z

¹ Tilka Jamnik: Knjižna vzgoja otrok »P« starostne stopnje v splošnoizobraževalnih knjižnicah. V: Knjižničarske novice 1995, str. 8.

² Maja Logar: Klub bralcev : dnevnik. Interno gradivo Mariborske knjižnice, arhiv kluba bralcev, 1996.

mladimi, hkrati pa je še vedno izhajala iz temeljev interaktivnih iger.

Tukaj ima mladinski knjižničar idealno priložnost, da uvrsti v književnovzgojno delo z mladostniki interaktivne igre, ki imajo globlje psihološke zakonitosti in s tem omogočajo mlademu bralcu, da se začne bolje zavedati sebe in sveta okrog sebe. Kar pa je najpomembnejše, med ti dve kategoriji prične nepogrešljivo umeščati literaturo kot nujen element ali člen, ki mu olajšuje približevanje in prepletanje teh dveh kategorij.

Drugače povedano: s pomočjo interaktivnih iger

- *se olajša mladostnikovo razumevanje samega sebe in drugih, s katerimi je nerazdružljivo povezan v komunikaciji in medsebojnih odnosih oz. interakciji,*
- *se lahko uresničuje književnovzgojni smoter, kar pomeni razvijanje bralne kulture oz. vzbujanje resnične potrebe in želje po branju.*³

Klub bralcev je v šolskih letih 1996/97, 1997/98 in 1998/99 vodila Maja Logar, nekajkrat je srečanja oblikovala ali pri njih sodelovala tudi Blanka Bošnjak. Dejavnost je potekala redno, vsak teden ob sredah od 17. do 18. ure.

Za začetek smo v knjižnico vabili otroke iz petih in šestih razredov osnovne šole, da bi oblikovali skupino mladih, ki bi jo spremljali vse do osmega razreda ter tako lažje kontinuirano in sistematično stopnjevali zahtevnost in celovitost literarne pa tudi širše obdelave umetnostnega besedila. Že v izhodišču smo se zavedali, da so otroci časovno obremenjeni s šolo in drugimi obšolskimi dejavnostmi in da bo težko pridobiti skupino otrok, ki so v tem razvojnem obdobju najbolj občutljivi, najbolj kritični in se ne odločijo za karkoli, temveč ob svojih natrpanih urnikih krepko premislijo, za katero ponudbo bi si vzeli čas. Poleg tega je dejavnost temeljila na prostovoljni osnovi, brez omejitev in dodatnih zahtev.⁴

Ker se je v šolskem letu 1996/97 skupina otrok oziroma mladostnikov prvič osnovala v takšni obliki, so morala biti prva srečanja v večji meri namenjena različnim oblikam spoznavanja. Ustvariti je bilo potrebno vzdušje, v katerem smo jim s pomočjo homogenosti skupine in sproščenosti med člani lažje približali

Člani kluba bralcev v družbi z Deso Muck na svoji zaključni prireditvi (foto Robert Kereži, Pionirska knjižnica Rotovž, 1998).

³ Blanka Bošnjak: Interakcijski model komunikacije z mladimi bralci. Knjižnica 40(1996)3/4, str. 131.

⁴ Maja Logar: Klub bralcev : dnevnik. Interno gradivo Mariborske knjižnice, arhiv kluba bralcev, 1996.

Ustvarjalno veselje na srečanju kluba bralcev (foto Maja Logar, Pionirska knjižnica Rotovž, 1997).

literarna besedila in vzpostavili pozitiven odnos do branja ter priložnost izrabili za aktivno razširjanje novo pridobljenih informacij, za estetsko, izkustveno in domišljijско doživljanje mladih bralcev. Prvotna idejna zasnova in kasnejše druženje v klubu bralcev sta temeljila na vzpostavitvi dobrih medsebojnih odnosov (med člani skupine in v odnosu do vodje skupine – mladinskega knjižničarja), srečanja pa so bila praktičen primer ene od oblik književnovzgojne dejavnosti za mlade, ki je pogovorom o knjigah priključevala še vrsto drugih aktivnosti. Klubovci so bili tako, ne da bi se zavedali, vpleteni v proces književne, knjižnične in knjižne vzgoje ter ob tem še v ustvarjalno sodelovanje in vsestransko večanje senzibilnosti, kmalu pa so se povezali v homogeno in zelo ustvarjalno skupino mladostnikov, ki se je vedno znova veselila svojih rednih srečanj.

Soba Pravljičica seveda ni pravljica, soba kar tako, ampak je tudi dom kluba bralcev, ki je namenjen mladim knjižnim moljem. To je tudi tisto veselje in zabava v knjižnici, o katerem sem vam že hotela povedati. Klub bralcev je bil ustanovljen v hladnem mesecu decembru niti ne tako davnega leta 1996. /.../ Klub se je večal in večal, tako da je na trenutke postajalo skoraj že nevarno, in čez dve leti smo bili vsi v najbolj popolni in originalni izvedbi.⁵

Ne veva natančno, ali se je začelo celo prej, kot sva mislili, in sva dobili domov tisto pismo. /.../ Sprva sem bila prepričana, da je opomin, zato kuverte sploh nisem hotela odpreti, mama pa me je nekako prepričala, da naj vsaj pogledam, kaj je. In bilo je pismo, ki me je vabilo na neko stvar, za katero sem prvič slišala, in nisem niti vedela, kaj naj bi bila. To je bil klub bralcev. Spomnim se, da sem takoj poklicala Kristino in jo vprašala, če je kaj podobnega tudi ona dobila in je pritrdila. Potem je sledil posvet in padla je odločitev, da greva pogledat. Bilo je neko sredo ob 17. uri, ko sva se skupaj in s posebnim namenom spet odpravili v knjižnico. Ni nas bilo veliko, bilo pa je vseeno zelo zabavno in sva se s Kristino odločili, da bova še prišli. Že čez nekaj mesecev je bil klub bralcev prva »nora« družba, ki se je potem večala, zdaj pa smo že »nora nora« družina zelo različnih in zelo prijaznih filozo-

⁵ Hojka Jovović. Interno gradivo Mariborske knjižnice, arhiv kluba bralcev, 1999.

*fov, srečno in nesrečno zaljubljenih, zmedenih in čisto resnih ljudi.*⁶

*Nekega dne sem kar tako prišla v knjižnico in me je knjižničarka Alenka povabila, naj pridem v klub bralcev. Jaz sem jo pogledala in sem ji odgovorila, da ne, ker bom tam najmlajša, ona pa mi je zagotovila, da je tam več bralcev moje starosti. No, in tako sem res šla in od takrat hodim vsako sredo ob peti uri v knjižnico. Spoznala sem Majo, ki vodi naš klub, in pa seveda nekaj novih prijateljic. Zdaj je že tretje leto, ko sem tudi jaz klubovka in pri nas je vedno zelo zabavno. Pripravljamo kvize, včasih kaj napišemo, pripravimo likovne delavnice in vsako leto povabimo k sebi tudi mladinskega pisatelja. Na to se pripravljamo tako, da prebiramo njegova dela, spoznamo njegovo življenje in kaj ima rad in mu ob obisku pripravimo tudi kakšno presenečenje. Doslej sta bila naša gosta Vitan Mal in Desa Muck, letos pa smo se odločili za Primoža Suhodolčana.*⁷

V vsakem od treh obdobj klub bralcev so se člani z mentorico odločili, da se posebej osredotočijo na enega od slovenskih mladinskih avtorjev. Temu je bilo potem podrejeno njihovo celoletno druženje, ki so ga seveda vseskozi dopolnjevali z željami, zanimanjem in radovednostmi članov. Hkrati so delo razširjali z različnimi oblikami jezikovnih vaj, s kvizi, z likovnimi, gledališkimi in glasbenimi ustvarjalnicami ter jih bogatili še z vsebinami in aktivnim sodelovanjem pri sprotnih prireditvah in dogajanju knjižnice.

Klubovci so skupaj obiskali vsako primerno prireditev, ki je dopolnjevala in nadgrajevala njihovo znanje. Pred dogodkom so se že na svojih srečanjih seznanili s temo, področjem ali avtorjem, tako da so to svoje znanje ob sami priložnosti oplemenitili, približana pa jim je bila tudi možnost srečanja in neformalnih pogovorov z avtorji in umetniki. Ta način dela je otrokom odpiral tudi poti za spoznavanje knjižnice, njenih enot, dejavnosti in naravnosti.

Ko je bila skupina že dovolj homogena, se je začela prireditvam aktivno priključevati tudi v pripravah in v izvedbi programa, še posebej, kadar so bile povezane s Pionirsko knjižnico Rotovž, v kateri je njihova dejavnost potekala. Mentorica je v takšnih prime-

Člani kluba bralcev v pogovoru z ilustratorjem Danielom Demšarjem na otvoritvi razstave *Rojstvo* (foto Maja Logar, Pionirska knjižnica Nova vas, 1997).

⁶ Pia Springer. Interno gradivo Mariborske knjižnice, arhiv kluba bralcev, 1999.

⁷ Martina Ifko. Interno gradivo Mariborske knjižnice, arhiv kluba bralcev, 1999.

Sproščene priprave na nastop ob razstavi *Moj svet, kmetovo življenje in delo* (foto Robert Kereži, Pionirska knjižnica Rotovž, 1997).

Člani kluba bralcev so popestrili otvoritveno prireditev razstave *Ilustratorji Ančka Gošnik-Godec, Jelka Godec Schmidt in Matjaž Schmidt* (foto Maja Logar, Pionirska knjižnica Rotovž, 1998).

rih samostojno ali v sodelovanju s kolegi program za prireditev izbrala, ga oblikovala in se s klubovci na prireditev tudi pripravljala; največkrat ob rednih srečanjih, pred samo prireditvijo pa tudi v dodatnih terminih. Člani kluba bralcev so prvič tako sodelovali pri pripravah na razstavo *Moj svet, kmetovo življenje in delo* (1997). Sooblikovali so njeno otvoritev, hkrati pa so celotno obdobje razstave spremljali njeno nastajanje in spoznavali zgodovinske in etnološke vsebine kmetovega vsakdana, njegovega družabnega, društvenega in družinskega življenja. Svoj prostor so širili na ruralno območje Sv. Primoža na Pohorju, ga nadaljevali z vzpostavitvijo stikov s tamkajšnjimi otroki in ga s svojimi deleži interpretacij iz knjige gradili v podobo otvoritve. Nadalje so sodelovali pri pripravah na prireditev *Droga med mladimi* (1998), ob kateri so pregledali strokovno in leposlovno literaturo, pisano na to temo, se pogovarjali o problematiki droge in odvisnosti ter za samo prireditev izdelali še plakate. Leta 1998 so se priključili pripravi razstave *Ilustratorji Ančka Gošnik-Godec, Jelka Godec Schmidt in Matjaž Schmidt*, katere otvoritev so popestrili s svojim kulturnim programom, pred tem pa so se dodobra seznanili s slovensko ilustracijo, slikanicami ter odličnim opusom povabljenih ilustratorjev.

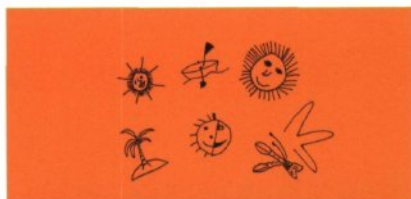
Stalni program kluba bralcev je, kot je bilo že poudarjeno, potekal redno in kontinuirano, njegova vsebina pa je bila izbrana že na samem začetku. V šolskem letu 1996/97 so se otroci odločili za slovenskega mladinskega pisatelja Vitana Mala. Prebrali so avtorjeva dela in se posebej posvetili *Poletju v školjki* in *Sreči na vrvi*. Ob obeh literarnih predlogah so spremljali njun prenos v filmski medij, pri prvi pa tudi v strip. Vzporedno so spoznavali značilnosti in moč vsake od obravnavanih umetniških oblik, Slovensko primorje, Sečoveljske soline, zgodbe o soli in življenju solinarjev, pa Ljubljano, njene znamenitosti in se dotaknili socioloških tem mestnih družčin otrok. Zaključek druženja je bilo srečanje z Vitanom Malom, ki so ga člani kluba z mentorsko pomočjo in usmerjanjem v celoti sami pripravili in izvedli (vabila, obveščanje, dogovori z avtorjem, načrtovanje in izvedba programa, priprava prizorišča). Prireditev so si zamislili kot kombinacijo

pogovora s pisateljem, ki so ga samostojno usmerjali, pripravili pa so tudi dramatizacijo, ki se je deloma navezovala na pridobljena znanja o gledališki in filmski umetnosti. Predstavo so popestrili z vokalnimi in instrumentalnimi glasbenimi deli, ki so jih deloma izvajali sami, deloma pa jim je s spremljavo pomagal knjižničar Damijan Mlinarič.

V prostoru, kjer se je odvijal pogovor, so mladi bralci pripravili razstavo knjig *Vitana Mala* in izdelkov likovnih delavnic, ki so se tematsko povezovali z literarnim opusom in so hkrati predstavljali scenografijo za dramatizacijo že omenjenega dogodka.⁸

Svoje prvo uspešno in prijetno skupno leto so klubovci zaključili s pohodom po Rogli in pokrajini Lovrenških jezer, kjer so ob legendah povezovali vode Pohorja in solin. V šolskem letu 1996/97 so imeli trideset rednih srečanj, stalnih obiskovalcev kluba je bilo osem, največje število na druženju pa enajst.

Naslednje leto so si mladi bralci želeli nadrobneje spoznati avtorico Deso Muck, ki je bila zanimiv izbor zaradi številnih in priljubljenih leposlovnih del, seveda pa tudi zaradi izvrstnih knjig poučnih vsebin *Blazno resno ...*, kritičnih revijalnih objav in telefonskega bontona *Fonton*. To obdobje je bilo zato polno zanimivih iskanj, pogovorov in odkritij, širjenja znanj, zanimivih oblik in obiskov. Povezavo s preteklim letom so klubovci vzpostavili z delom *Pod milim nebom*, ki se z dogajalnim prostorom ponovno vrača k morju, potem pa so se skozi vire, ki so jih v bazi COBIB sami iskali, omejili in so določili, česa se bodo natančneje lotili. Vedno znova so ugotavljali, da so dela Dese Muck resnično vznemirljivo in ravno prav zapisano mladostniško branje, zato so ga čez vse leto zlahka in z veseljem prepletali z lastnimi izkušnjami, doživljanji in razmišljanji o prebranih delih, o literarnih junakih in o odnosu do njih. Skupina je bila v tem času stalna in utečena, zato jim ni bilo težko govoriti o sebi in svojih občutkih. V svoje vrste so pridobili nekaj novih članov in na druženjih se je zbiralo od enajst do trinajst otrok. Zaključna prireditev je bilo srečanje z Deso Muck, ki je bilo zasnovano podobno kot tisto iz preteklega leta. V glavnem so vse zanj pripravili klubovci, dramatizacija, s katero so navdušili avtorico in obiskovalce, pa

Naslovnica vabila na prireditev kluba bralcev *Poletni dan* in spremljajoča razstava njihovih glinenih izdelkov (foto Maja Logar, Pionirska knjižnica Rotovž, 1997).

⁸ Blanka Bošnjak: Delo z mladimi. V: Na temeljih preteklosti snujemo prihodnost. Maribor: Mariborska knjižnica, 1999. Str. 148.

je temeljila na prelivanju odlomkov avtoričinih del in srečevanju njihovih junakov. Ker je bila osrednja tema ljubezen, so izbrali nekaj njim ljubih pesmi Borisa A. Novaka, ki jih je zanje uglasbil Robert Kereži, knjižničar in član skupine za mlade bralce. Klubovce je ob glasbeni spremljavi pesmi naučil in z njimi oblikoval prireditev, za dramatizacijo pa je pomagal domisliti in uresničiti sceno.

Šolsko leto 1998/99 je v klub bralcev pripeljalo zanimanje za Primoža Suhodolčana. Že kmalu so pregledali njegova mladinska dela in jih začeli sistematično prebirati, obiskali so prireditev zunaj knjižnice, na kateri je pisatelj nastopil in si začeli z njim dopisovati.

Spoštovani veseli klubovci!

Zelo sem bil vesel vašega pisma in vaših veselih predstavitev. Hm, tudi jaz se moram predstaviti ... Ker me ni v nobeni enkli ... enkipili ... eh, eklimpocediji naj vam povem samo nekaj osnovnih podatkov:

VELIKOST: od tal do glave

TEŽA: podobno kot dva žaklja cementa

ŠT. NOGE: 45!

/.../ In ker imate radi presenečenja: Knjigo Košarkar naj bo! ste mladi bralci (nekaj tisoč) iz vse dežele izbrali za najbolj priljubljeno! To ste zvedeli med prvimi!

P. s.: Oglasite se še kaj in popravite slovničinske napake v mojem pismu!

Primož Suhodolčan⁹

Zastavljenega projekta to leto klubovci žal niso izpeljali do konca, čeprav so se ob sredah še zmeraj zbirali v Pionirski knjižnici Rotovž in so sodelovali v različnih aktivnostih. Delo je potekalo po ustaljenih postopkih, v drugi polovici šolskega leta pa je bilo zaznati manjši osip v članstvu. Spremembam je po vsej verjetnosti delno botrovala tudi sočasna kadrovska sprememba v mentorstvu kluba, po kateri je klub, kljub isti skupini otrok, težko ohranjal preteklo vzdušje in zagnanost. Naslednje leto je dodatno spremembo prineslo še v sestav članov, po teh dogodkih pa je takratni klub bralcev povsem potihnil.

V kasnejših obdobjih se je v Pionirski knjižnici Rotovž klub bralcev poskušal nekajkrat ponovno obuditi,

⁹ Pismo Primoža Suhodolčana. Interno gradivo Mariborske knjižnice, arhiv kluba bralcev, 1999.

vendar v takšnem obsegu, povezanosti članov in kontinuiteti ni več zaživel. Druženje je ob Andreji Babšek in Robertu Kerežiju iskalo vedno nove in aktualne vsebine (od literarnih do računalniško-informacijskih), ni pa uspelo vzpostaviti toliko zanimanja in dovolj močne skupine, da bi lahko nadaljevalo svoje obetavne začetke.

Prireditve in aktivnosti za mladostnike, ki so po starosti sicer že nekoliko presegale kategorijo mladega bralca v naši knjižnici, so se v vmesnem obdobju prenesle v delovanje Info-Čuka v Knjižnici Nova vas, ki ga je vodil Robert Kereži. Res sicer ni šlo za enake pristope in cilje, vendar je pomembno že dejstvo, da je vsaka oblika druženja mladostnikov v knjižnici za nas zelo dragocena in predstavlja zanimiv in učinkovit prehod v svet odraslih bralcev ter zahtevnih in naklonjenih uporabnikov.

Ravno takšni so ostali tudi klubovci opisovanega obdobja. V svojem času so se, ne glede na to, da so prihajali iz različnih osnovnih šol, pogosto družili tudi izven rednih srečanj in so ostali med sabo in z mentorico povezani vse do današnjih dni, ko se vsaj enkrat v letu srečajo, in sedaj že študentje, izmenjajo nove izkušnje, vedenje in informacije o svojem življe-

Zaključni izlet klubovcev v borovi deželi Jezernika in Lovrenških jezer (foto Blanka Bošnjak in Maja Logar, Rogla, 1997).

Druženje članov kluba bralcev je preseglo prostore knjižnice in se izrisalo v nadaljevanje (foto Maja Logar, nabrežje Drave, 1998).

nju. Prav tako se umeščajo med tiste uporabnike, ki še vedno radi zaidejo v »svojo« pionirsko knjižnico ter kritično spremljajo in se odzivajo na dogajanje in novosti v celotni mreži Mariborske knjižnice.